

Lastensuojelun sosiaalityötä kehittämässä 2

Lastensuojeluun erikoistavan sosiaalityön täydennyskoulutuksessa
2013–2014 tuotettujen kehittämishankkeiden kuvauksia

Toimittanut Kia Lundqvist & Anni Itähaarla

Lastensuojelun sosiaalityötä kehittämässä 2

Lastensuojeluun erikoistavan sosiaalityön täydennyskoulutuksessa
2013–2014 tuotettujen kehittämishankkeiden kuvauksia

Toimittanut Kia Lundqvist & Anni Itähaarla

Turun yliopisto
University of Turku

© kirjoittajat ja Turun yliopiston Brahea-keskus

Teos on suojattu tekijänoikeuslailla (404/61). Teoksen tai sen osan digitaalinen kopioiminen tai muuntelu on ehdottomasti kielletty.

Turun yliopiston Brahea-keskuksen julkaisuja 1

Taitto: Keijo Viljakainen

Kannen valokuva: Ritva Kovalainen
Takakannen valokuva: Pekka Turunen

Julkaisuvuosi: 2014
ISSN 2342-4265 painettu
ISBN 978-951-29-5798-9 painettu

ISSN 2342-4273 verkko
ISBN 978-951-29-5799-6 verkko

Sisältö

Ohjaajien ja opettajien kokemukset

Siirtymät, rajapinnat ja nivelvaiheet – yhteistyön kehittämistä lastensuojelussa	7
<i>Kia Lundqvist</i>	
Hämmennyksen keskellä optimistisin mielin	9
<i>Leo Nyqvist</i>	
Tieteellisen ohjaajan tervehdys	11
<i>Katri Gauffin</i>	
Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen lastensuojelussa	13
<i>Pirjo Junnila</i>	
Ehkäisevän lastensuojelun toimintamalli	14
<i>Marika Polso</i>	
Turun Pohjoisen sosiaalitoimiston kehittämishankkeet	15
<i>Marja Sarmasto</i>	

Koulutukseen osallistuneiden kehittämishankkeet

Lastensuojelutarpeen selvitys – Kuinka se tehdään? Salon lastensuojelun käyttämän työskentelymallin kehityskohtia	16
<i>Mikko Ailoranta</i>	
Ehkäisevä lastensuojelu lasten ja perheiden tukena – Ehkäisevän lastensuojelun toimintamallien täsmentäminen Taivassalon kunnassa	17
<i>Liisa Hankavuori</i>	
Alkuvaiheen tuen malli jälkihuollossa – suunnitelmallisesti itsenäistymiseen	19
<i>Lauri Heino</i>	
Lastensuojelun sosiaalityö Vehmaan kunnassa	20
<i>Raija Ketonen</i>	

Lapsen äänen kuuluminen ja osallisuus lastenkodissa	21
<i>Anne-Mari Korhonen</i>	
Maahanmuuttajaperheet lastensuojelun avohuollon asiakkaina Turussa – Toimivat työkäytännöt sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta	22
<i>Tiina Käkelä</i>	
Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen lastensuojelun ja psykososiaalisten palveluiden välillä	24
<i>Jaana Laukkanen</i>	
Salon kaupungin lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toiminnan kehittäminen	26
<i>Johanna Lehtola</i>	
Avohuollon ostopalvelut kotiin – Turun Pohjoisen sosiaalitoimiston Perhehoitoa kotiin -kokeilu vuonna 2012	27
<i>Jenny Lempiäinen ja Miia Nääppä</i>	
Lastenvalvoja ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä eroperhettä kohtaamassa	29
<i>Eija Littunen</i>	
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten lastensuojelun kuluina perittävät korvaukset ja perinnän selkeyttäminen Salon lastensuojelussa	30
<i>Sanna Paju</i>	
Lapsen osallisuutta tukevan huostaanoton prosessimallin kehittäminen Salossa	31
<i>Minna Rantalaiho</i>	
Helsingin ryhmän kehittämishankkeiden aiheet	33
Tampereen ryhmän kehittämishankkeiden aiheet	34

Siirtymät, rajapinnat ja nivelvaiheet – yhteistyön kehittämistä lastensuojelussa

Turun yliopiston Brahea-keskuksen toteuttama Lastensuojeluun erikoistava sosiaalityön täydennyskoulutus tarjosi toistamiseen varsinaissuomalaisille sosiaalityöntekijöille mahdollisuuden kehittää omaa työtään ja asiantuntijuuttaan. Koulutus alkoi tammikuussa 2013 ja loppui helmikuussa 2014. Koulutukseen otettiin 15 osallistujaa, joista 13 suoritti kokonaan tämän 30 opintopistettä käsittävän täydennyskoulutuksen. Hakukriteerinä koulutukseen oli lastensuojelun sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Koulutus on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa korkeakoulutetuille suunnattua oppisopimustyyppistä koulutusta. Siinä yhdistyy työssä oppiminen ja työelämäläheisyys sekä oman työn kehittäminen, uuden tutkitun tiedon hyödyntäminen ja tieteellinen lähestymistapa. Tätä kirjoitettaessa kolmas koulutus on jo alkanut ja jatkuu helmikuuhun 2015. Mukana on 15 osallistujaa.

Lastensuojelua on useissa kunnissa kehitetty enemmän eriytetyksi ja moniammatilliseksi työskentelyksi, jossa ennaltaehkäisevä työ, lastensuojeluilmoitusten arviointityö, avohuollon suunnitelmallinen työskentely, sijoitusvaiheen työskentely ja jälkihuolto toimivat työn jäsennyksinä. Lastensuojelutyötä tehdään yhä useammin moniammatillisissa tiimeissä eri ammattiryhmien yhteistyönä. Asiakas- ja lapsilähtöisyys nousevat yhä tärkeämmäksi työskentelyn haasteeksi samalla kun työolosuhteet ja -kulttuuri eivät välttämättä tue näitä tavoitteita kovinkaan hyvin. Tässä täydennyskoulutuksessa työtä on tutkittu ja analysoitu erityisesti sosiaalityön tekemisen kannalta ja asiakkaan näkökulmasta.

Koulutuksessa mukana olevat sosiaalityöntekijät tekevät kehittämishankkeen (10 op), jonka tarkoituksena on uudistaa ja parantaa jotakin osaa heidän arjen työssään. Viime vuosina sosiaalityöntekijöiden arkeen ovat kuuluneet jatkuvat työhön ja työoloihin liittyvät muutokset. Työtaakka ja paineet työssä ovat suuret, mutta tästä huolimatta opiskeluryhmässä on ollut korkea motivaatio osallistua, tehdä opintoihin liittyviä tehtäviä, verkostoitua ja toteuttaa omaan työhön liittyvät kehittämishankkeet. Tässä julkaisussa esittelemme kaksitoista tiivistelmää, joissa esitellään eri kunnissa toteutettuja kehittämishankkeita. Jokaisella osallistujalla on ollut työpaikallaan työpaikkaohjaaja, jonka tehtävänä on ollut tukea ja auttaa osallistujaa suuntamaan kehittämishankettaan kunnan strategisten tavoitteiden suuntaan sekä viemään yhdessä osallistujan kanssa hanketta käytäntöön osaksi työnteon arkea. Tämä julkaisu sisältää myös työpaikkaohjaajien, koulutuksen tieteellisen ohjaajan ja sosiaalityön professorin havaintoja ja näkemyksiä koulutuksen merkityksestä ja vaikutuksista työn toteuttamiseen.

Jatkuvat muutokset ja säästövaatimukset asettavat suuria paineita sosiaalityöntekijöiden asiantuntijuudelle. Sosiaalityöntekijän valtuudet, vastuut ja vel-

vollisuudet (Komulainen 2013) eivät välttämättä ole tasapainossa työn arjessa. Nyt käsillä olevissa kehittämistöissä on lähdetty matalan kynnyksen kehittämistyöstä, jossa tavoitteena on löytää toimivia ratkaisuja työstä nouseviin haasteisiin tai epäkohtiin. Usein voi olla kyse siitä, että työhön tuoduissa muutoksissa ei ole huomioitu siirtymiä, rajapintoja ja nivelvaiheita. Jossakin kohtaa lastensuojeluprosesseja tehty muutos saattaa aiheuttaa katkoksia ja toimimattomuutta palveluissa tai tiedonvälityksessä. Palveluiden tuottaminen asiakkaille on monien eri toimijoiden yhteispeliä, ja yhteistyötä tarvitaan monissa kohdissa. Menneen vuoden aikana onkin julkisessa keskustelussa korostettu yhteistyön ja tiedonvälityksen merkitystä lastensuojelussa.

Västanfjärdissä 3.4.2014

Kia Lundqvist, VTM
koulutuksen suunnittelija ja kurssin johtaja

Hämmennyksen keskellä optimistisin mielin

Leo Nyqvist

Sosiaalityön professori

Kurssin opettaja

Valtakunnallisen päivälehdessä tutkijakolumnisti kirjoittaa, kuinka Suomessa huostaanotettujen lasten osuus on Pohjoismaiden korkein. Hän hakee syytä tilanteeseen siitä, että niin monet vanhemmat ovat työttömiä ja elävät toimeentulotuella. Kolumnistin mukaan kalliiden huostaanottojen määrä on lisääntynyt samaa tahtia kuin ehkäisevää perhetyötä on supistettu. Lapsiasiainvaltuuttukin eroaa vastalauseena toimintaresurssien niukkuudelle. ”On selvää, että lasten etu menee vanhempien edun edelle, mutta eikö olisi mahdollista tukea molempia”, kolumnisti kysyy.

Kolumnistin innoittamana saman lehden mielipidepalstalle ilmestyy kokeneen kättilö-terveydenhoitajan kannanotto. Hänen mielestään perheen ja yksittäisen lapsen näkökulmasta kompastuskivenä on usein puuttuva yhteistyö auttavien instanssien kesken. Kirjoittajan asiakasalueella asuu perheitä, joiden lapset on huostaanotettu ja uusi pienokainen tulossa. Neuvolassa ei ole tietoa huostaanottojen syistä. ”Teemme toistuvasti lastensuojeluilmoituksia syntymättömästä lapsesta vailla tietoa siitä, mitä tapahtuu kun hän syntyy”, toteaa kirjoittaja. Hänen mielestään perheiden integriteetti ja viranomaisten vaitiolovelvollisuus menevät lapsen turvallisuuden edelle. Kirjoittaja kertoo vielä esimerkin päihdetaustaisesta tulevasta nuoresta äidistä, joka laskeskeli olleensa kontaktissa 13:een eri viranomaiseen, jotka olivat ”hoitaneet” hänen asiaansa. Kellään näistä ei ollut kokonaiskäsitystä asiakkaansa tilanteesta.

Kaksi referoitua tekstiä kertovat lastensuojeluongelmasta eri tasoilta: toinen rakenteelliselta tasolta ja toinen viranomaistoiminnan näkökulmasta. Tutkimukset ja viime aikoina lukemani useat suositukset ja selvitykset osoittavat kiistattomasti, että liikutaan relevanttien asioiden ympärillä. Kun tarkastan lisensiaatintutkimusta, jossa osassa tarkasteltavan maakunnan kunnista ei ole yhtään pätevää sosiaalityöntekijää lastensuojelussa, lain määrääjat ylitetään säännönmukaisesti ja moniammatillinen asiantuntijaryhmä on lakkautettu tarpeettomana, vetää hiljaiseksi. Perhesurmaselvityksen, tytön kuolemanselvityksen ja lastensuojelun kuntakyselyn lukeminen lisäävät hämmennystä. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän esitys lastensuojelun laatusuositukseksi palauttaa siihen maailmaan, missä kaikki on kuin pitää. Kontrasti on huima.

Toinen lastensuojeluun erikoistava kurssi on saatu päätökseen ja ilokseni luen Katrin tekstistä opiskelijoiden korkeasta motivaatiosta arkityön asettamista vaatimuksista huolimatta. Tarkastellessani opiskelijoiden kehittämishankkeiden aihepiirejä, tulee esiin samoja kysymyksiä kuin kirjoitukseni alun pohdiskeiluissa. Minusta koulutukseen kytketty kehittämishanke on vaativa osa opintoja, mutta hieno tapa kehittää lastensuojelun sosiaalityötä niiden toimesta, jotka sitä

oikeasti tekevät. Ei ole olemassa oikotietä, ja jatkuvista selvitys- ja mediakriittisistä kannanotoista huolimatta on pidettävä pää kylmänä ja luotettava omaan ammattitaitoon. Koulutuksen keskeisenä tavoitteena on ammatillisen osaamisen vahvistaminen ja oman työn kehittäminen. Poliittiset päättäjät vastaavat liikkumatilasta, mutta työn organisointiin ja ammatillisen kompetenssin vahvistamiseen voi vaikuttaa myös profession sisältä. Olisi hienoa, että tämän koulutuksen läpi käyneet sosiaalityöntekijät innostaisivat ja tukisivat alaisiaan ja kollegoitaan kentällä ja toimisivat ammatillisena esikuvana. Muutaman vuoden viiveellä yliopistoistamme tulee entistä suurempi joukko valmiita sosiaalityöntekijöitä lastensuojelutyöhön. Toivon, että työ silloin koetaan vaativuudestaan huolimatta motivoivaksi ja siihen voi saada nykyistä paremmin ammatillista tukea ja työnohjausta jatkuvuuden varmistamiseksi.

Tutkitusti tiedämme, että lastensuojelu koetaan kaikilla tasoilla sosiaalialan opiskelijoiden keskuudessa kiinnostavimpana sektorina, mutta työhön siirryttäessä tilanne muuttuu ja kato käy runsaana. Siihen on monia syitä, mutta työn organisoinnilla sekä ammatti-identiteettiin ja kompetenssiin vaikuttavilla toimilla suunta voidaan uskoakseni muuttaa ilman tuntuvia lisäkustannuksia.

Tieteellisen ohjaajan tervehdys

Katri Gauffin, VTL

Koulutuksen tieteellinen ohjaaja, Turun ryhmä

Alkuvuodesta 2014 toinen ryhmä opiskelijoita on saanut valmiiksi Lastensuojeluun erikoistavan täydennyskoulutuksen (2012–2013). Tässä oppisopimustyyppisessä täydennyskoulutuksessa oppiminen on sidottu kiinteästi työn arkeen. Koulutuksen eräänä keskeisenä tavoitteena on oman ammatillisen osaamisen vahvistaminen ja oman työn kehittäminen.

Keskeisenä osana täydennyskoulutusta opiskelijat ovat työstäneet kehittämishanketta (10 op). Se on keskeinen koulutuksen menetelmä, jonka tavoitteena on ollut tukea opiskelijan kykyä suunnitella taustaorganisaation edustajan kanssa koko työyhteisöä kehittävää toimintaa. Tämän vuoksi työpaikkaohjaajilla on ollut tärkeä rooli oppimisprosessissa. Työpaikkaohjaajien rooli on luonnollisesti vaihdellut organisaatioittain, intensiivisemmästä tuesta harvemmin tapahtuneisiin tapaamisiin.

Opiskelijoiden motivoituneisuus koulutukseen on ollut korkea. Arjen työn kiire ja haasteellisuus ovat ohjaajan näkökulmasta tarkasteltuna näkyneet ajoittaisina vaikeuksina pitää annetuista aikatauluista kiinni. Toisaalta halu kehittää ja syventää omaa osaamistaan on ollut vahvaa. Tämä käy ilmi valmistuneiden kehittämishankkeiden raporteissa, jotka ovat sidoksissa lastensuojelun viitekehukseen. Niistä on luettavissa osallistujien ammatillisuus omalta osaamisalueeltaan.

Valmistuneissa kehittämishankkeissa opiskelijat ovat työstäneet lastensuojeluprosessin eri vaiheisiin liittyviä aiheita, ehkäisevän lastensuojelun rajapinnalla sekä organisaatiotasolla kulkevia aiheita kuin myös lastenvalvojan työn tarkastelua eroperheen kohtaamisessa. Lastensuojeluprosessiin liittyvissä hankkeissa tarkastellaan niin lastensuojelutarpeen selvitysprosessia, lapsen osallisuutta huostaanoton prosessissa, lapsen osallisuutta lastenkodissa sekä alkuvaiheen tukea jälkihuollossa. Organisaatiotasolla lastensuojelun sosiaalityötä on tarkasteltu pienen kunnan näkökulmasta, avohuollon ostopalveluhankkeen toteutumista sekä kehitetty lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toimintaa ja pohdittu lastensuojelun kulujen korvausten perinnän selkeyttämistä. Tarvetta on ollut myös kehittää moniammatillista yhteistyötä lastensuojelun ja psykososiaalisten palvelujen, ehkäisevän lastensuojelun toimintamallien luomisessa sekä luoda prosessia eroperheiden kanssa työskentelyssä lastenvalvojan ja lastensuojelun yhteistyönä.

Opiskelijat ovat paikoin hyvinkin rohkeasti ja avoimesti tarkastelleet omia ja organisaatioidensa työtapoja. Koulutus onkin ollut hyvin käytännönläheinen ja kannustanut opiskelijoita oman osaamisen kehittämiseen. Tieteellisenä ohjaajana toimiminen kehittämishankkeiden eri versioiden kommentointi on ollut haastavaa, mutta antoisaa. Opiskelijoiden lähtötilanne on ollut tieteelli-

sen kirjoittamisen ja tiedonhankinnan suhteen varsin erilainen: toisilla gradun kirjoittamisesta on vain joitain vuosia, toisilla huomattavasti enemmän. Tämä on otettu ohjauksessa huomioon ja pyritty ohjaamaan jokaista oman osaamisen mukaisesti. Opiskelijat ovat olleet ihailtavan sitoutuneita ja tuottaneet pääsääntöisesti hyvinkin korkeatasoisia ja laadukkaita hankeraportteja. Ohjaajana on ollut erittäin palkitsevaa nähdä töiden valmistuminen ideapaperista valmiiksi raportiksi.

Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen lastensuojelussa

Pirjo Junnila

Sosiaalityön päällikkö, Perusturvakuntayhtymä Akseli

Tuöpaikkaohjaaja

Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sosiaalitoimet siirtyivät 1.1.2013 Perusturvakuntayhtymä Akseliin. Lastensuojelu keskitettiin Akseli-kuntien alueella Nousiaisissa sijaitsevaan yksikköön. Yksiköstä hoidetaan koko perusturvakuntayhtymän lastensuojelu. Palvelutasosuunnitelmaa laadittaessa erityisiä painopistealueita lastensuojelussa olivat ennaltaehkäisevän lastensuojelun kehittäminen ja moniammatillisen perustason työn lisääminen. Sosiaalityöntekijä Jaana Laukkasen kehittämishanke alkoi sopivasti uuden organisaation alkuvaiheessa. Hanke toi yhteen psykososiaalisen tuen eri ammattiryhmät, jotka osallistuivat aktiivisesti työpajatyöskentelyyn. Työssä esitetään selkeät kehittämistyön jatkotoimenpiteet.

Lastensuojelun pitkäaikaisasiakkaat käyttävät usein monia eri perustason palveluja. Lapsi tai perhe voi samanaikaisesti olla asiakkaana perheneuvolassa, psykologilla, kouluterveydenhuollossa, oppilashuollossa, sosiaalityössä ja perheohjauksessa. Psykkisesti oireilevien lapsen kohdalla verkosto ulottuu myös psykiatrian poliklinikoille. Tällä hetkellä uusien resurssien saaminen kunnissa on erityisen vaikeaa kuntien taloudellisen tilanteen ja keskeneräisen sote-uudistuksen vuoksi. Moniammatillisen yhteistyön tiivistäminen ja uusien toimintatapojen luominen jää keinoksi keventää korjaavan lastensuojelun paineita. Yhteistyön tiivistämisen edellytyksenä on lastensuojelun lainsäädännön salassapitosäännösten selkiyttäminen ja perhekeskeisen toimintamallin juurruttaminen kaikkiin perustason palveluihin. Moniammatillinen perustason yhteistyö kunnissa ja kuntayhtymissä ei synny itsestään vaan lastensuojelun päättäjien ja sosiaalityöntekijöiden tulisi aktiivisesti konsultoida ja kertoa yhteistyön eduista verkostoissa ja organisaation palvelutasosuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Lastensuojelun erikoistava sosiaalityön täydennyskoulutus tukee hyvin kunnissa ja kuntayhtymissä tehtävää lastensuojelutyötä ja syventää työntekijän ammatillista osaamista. Lastensuojelun palvelurakenteen valtakunnallinen tutkiminen on melko vähäistä. Täydennyskoulutuksen kehittämishankkeet mahdollistavat perustasolla yksittäisen lastensuojelun osa-alueen tarkemman tutkimisen ja kehittämisen.

Ehkäisevän lastensuojelun toimintamalli

Marika Polso

Perusturvajohtaja, Taivassalo

Työpaikkaohjaaja: perusturvajohtaja

Kaikki me sen tiedämme, että lasten ja perheiden palveluissa ennaltaehkäisevä toiminta tulee erityisesti inhimillisesti mutta myös taloudellisesti monin verroin kannattavammaksi kuin korjaava työ. Miksi tähän ennaltaehkäisevään työtapaan on niin vaikea panostaa? Uskon, että kyse ei ole siitä, ettei haluttaisi, vaan siitä, että työkiireet ovat sitä luokkaa, ettei kukaan ehdi pysähtyä ja miettiä miten ennaltaehkäisevää työtapaa lisättäisiin. Lisäksi ennaltaehkäisevän työtavan kehittämistä ei mielletä suoraan kenenkään tehtäväksi, vaikka se itse asiassa on kaikkien tehtävä.

Sosiaalityöntekijä Liisa Hankavuori paneutui lastensuojelun erikoistumis-koulutuksessaan ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimintamallin ja ohjeiden laatimiseen Taivassalossa. Liisan työskentelyä on ollut ilo seurata, sillä hänen työotteensa lähti juuri sieltä mistä kaikki kehittämistyö tulisi aloittaa: yhteistyöstä toimijoiden kanssa jo valmiit kunnan suunnitelmat huomioiden. Tärkeintä tässä kehittämistyössä on ollut se, että peruspalveluiden toimijoille (päivähoito ja peruskoulu) on luotu käytännön malli, joka palvelee varhaista puuttumista. Liisa on kuvannut mallin selkeästi hahmotettavaan kaavioon, jonka omaksuminen on helppoa.

Miten tämän toimintamallin saa pysyväksi, etteivät toimijoiden vaihtuessa myös käytännöt vaihdu? Tässä on mielestäni tärkeä työ esimiehillä, joiden tehtävä on ylläpitää, vahvistaa ja kehittää hyviä toimintamalleja. Taivassalossa tätä tehtyä työtä arvostetaan ja malliin ja yhteistyöhön lastensuojelun ja peruspalveluiden välillä halutaan panostaa jatkossakin. Jotta malli ei jäisi pelkästään hyödyksi taivassalolaisille olemme sopineet Vakka-Suomen (Taivassalo, Kustavi, Vehmaa, Uusikaupunki, Pyhäranta, Laitila) sosiaalijohtajien kanssa järjestävämme syksyllä 2014 koulutuksen ennaltaehkäisevästä mallista, kutsuen mukaan halukkaat kuntien peruspalveluiden yhteistyötahot.

Toimiva yhteistyö peruspalveluiden ja lastensuojelun välillä on yksi tärkeimmistä ja myös tehokkaimmista työtavoista ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. Täydennyskoulutuksen ansiosta tämä työtapa on osa kuntamme toimintaa!

Turun Pohjoisen sosiaalitoimiston kehittämishankkeet

Marja Sarmasto

Johtava sosiaalityöntekijä, Turku

Työpaikkaohjaaja

Pohjoisesta sosiaalitoimistosta täydennyskoulutukseen osallistuivat sosiaalityöntekijät Jenny Lempiäinen, Miia Nääppä ja Tiina Käkelä.

Jenny ja Miia tekivät lopputyönsä parityönä. Heidän aiheenaan oli Pohjoisessa sosiaalitoimistossa 2012 perheille kotiin ostettavia avohuollon palveluita koskeneen kokeilun tulosten analysointi. Tiinan lopputyö käsitteli maahanmuuttajaperheitä lastensuojelun asiakkaina ja asiakkuuteen liittyviä toimintakäytäntöjä.

Jenny ja Miia saivat työnsä materiaalin eli perheille tehdyt ostopalveluita koskevat päätökset minulta. Minä myös ehdotin heille aihetta, koska lastensuojelun kannalta tärkeän kokeilun tuloksia ei ehditty analysoida juuri ollenkaan. Sosiaali- ja terveyslautakunnaalta saatu 50 000 euroa perheille kotiin ostettaviin palveluihin oli iso panostus lastensuojelun avohuoltoon. Tulosten analysoiminen oli tärkeää, koska Turun lastensuojelussa ei aikaisemmin ole käytetty kovinkaan paljo näitä palveluita.

Tiinan työn aiheena oli maahanmuuttajaperheet ja toimintakäytännöt sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Aihe on mielenkiintoinen, koska sitä ei ole tutkittu kovinkaan paljon. Pohjoisen sosiaalitoimiston alueeseen kuuluu useita maahanmuuttajalähiöitä (Halinen, Runosmäki, Länsinummi) ja asiakkaina on paljon myös maahanmuuttajaperheitä.

Molempien töiden tuloksia tullaan hyödyntämään niin, että toimiston kevään kehittämispäivänä Jenny, Miia ja Tiina tulevat esittelemään lopputyönsä ja niiden tulokset.

Avohuollon kotiin ostettavat ostopalvelut ovat jo nyt tulleet Turussa lastensuojelun käyttöön yhtenä avohuollon tukitoimena. Maahanmuuttajia tulee olemaan sosiaalityön asiakkaina entistä enemmän, joten heidän kanssa tehtävän työn käytäntöihin tarvitaan lisää tietoa ja osaamista. Tiinan työn tuloksia voidaan hyödyntää tässä työssä.

Oma roolini on ollut enemmänkin käytännön työjärjestelyissä ja olen pyrkinyt hankkimaan koulutukseen osallistuville sijaisia koulutuspäiviksi. Tulen jatkossakin kannustamaan toimiston sosiaalityöntekijöitä osallistumaan täydennyskoulutukseen.

Lastensuojelutarpeen selvitys – kuinka se tehdään? Salon lastensuojelun käyttämän työskentelymallin kehityskohtia

Mikko Ailoranta

Salon kaupungin lastensuojelu

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Halmekangas

Kehittämishankkeessa on kartoitettu Salon lastensuojelun arviointitiimin käyttämän lastensuojelutarpeen selvitysmallin kehityskohtia. Hankkeen tavoite oli nostaa esiin käytössä olevan mallin vahvuuksia ja muutostarpeita sekä ajatuksia siitä, miten näihin muutostarpeisiin voitaisiin vastata. Organisaatiossa kehittämishankkeen aikana tapahtuneiden henkilöstöressurssien uudelleenjärjestelyn myötä käytössä ollut laaja Pesäpuu ry:n selvitysmallia jouduttiin tiivistämään, ja täten kehittämishankkeen tuotos on tietynlainen ideaalimallin hahmotus.

Kehittämishanke on toteutettu järjestämällä ryhmähaastattelut Salon lastensuojelun tiimeille. Haastatteluissa esiin nousseista teemoista ja näkemyksistä on koottu käytössä olleen selvitysmallin vahvuuksia ja haasteita. Hanketta on taustoitettu lastensuojelua ohjaavan lainsäädännön, eettisten näkökulmien sekä lastensuojelun tietoon liittyvän teoriapohjan avulla.

Kehittämishankkeen tuloksena voidaan todeta käytössä olleen laajan selvitysmallin toimineen hyvin silloin, kun siitä ja tiimien välisiin siirtymiin liittyvistä sovitusta asioista ei jouduttu poikkeamaan. Muutostarpeina esiin nousi havainnoinnin kehittäminen ja perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen arviointi. Huomiota tulisi kiinnittää myös tiimien välisten siirtymien toimivuuteen. Oman erityishaasteensa luovat perheet, jotka eivät sitoudu selvitystyöskentelyyn, mihin olisikin tarpeen luoda oma toimintamalli. Perheiden oma asiantuntijuus ja heidän tuottamansa tiedon tärkeys korostuu. Tietojen hankkimista muilta tahoilta tulisi harkita tarkkaan tilannekohtaisesti, vaikka joskus voidaankin lausunto- tai asiakirjapyyntöjen avulla saada olennaista tietoa selvitystä täydentämään. Jotta selvitykset palvelisivat parhaalla mahdollisella tavalla sekä perheitä että avoimuuden sosiaalityöntekijöitä, tulisi järjestää säännöllisesti yhteisiä keskustelutilaisuuksia tiimien välillä ja panostaa asiakaspalautteiden hyödyntämiseen.

Kehittämishankkeen tekeminen on herättänyt itselleni arviointitiimin työntekijänä paljon ajatuksia siitä, mihin jatkossa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota, ja myös siitä, miten eri lait ja toisaalta eettiset kysymykset ohjaavat työtäni. Työyhteisömme kannalta uskon hankkeen nostaneen esiin kehittämiskohtia, joihin pystymme yhdessä etsimään konkreettisia ratkaisuja. Kehittämishankkeen tuloksiin palataan työyhteisön yhteisessä kehittämispäivässä, ja tällöin tehtyjä havaintoja on mahdollista jalkauttaa arjen työhön.

Ehkäisevä lastensuojelu lasten ja perheiden tukena, hankeraportti ehkäisevän lastensuojelun toimintamallien täsmäntämisestä Taivassalon kunnassa

Liisa Hankavuori

Taivassalon kunnan lastensuojelu

Työpaikkaohjaaja: peruspalvelujohtaja Marika Polso

Kehittämishankkeeni tavoitteena oli lastensuojelun ja peruspalveluiden yhteistyönä laatia Taivassalon kunnalle ehkäisevän lastensuojelun toimintamalli ja -ohjeet. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan niitä keinoja ja palveluita, joilla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta silloin, kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana. Lastensuojeluilmoitusten määrä on viime vuosina moninkertaistunut Taivassalon kunnassa, ja hankkeen toivotaan antaneen peruspalveluille välineitä puuttua lasten ongelmiin varhaisemmassa vaiheessa, jotta ongelmat eivät ehtisi kasvaa niin suuriksi, että ne vaativat vankkoja lastensuojelun tukitoimia. Hankkeen aikana järjestin yhdessä työparini kanssa keskustelutilaisuudet päivähoidossa sekä ylä- ja alakoulussa. Keskustelutilaisuuksissa hahmoteltujen toimintamallien viimeistelyä jatkettiin syksyn varhaisentuen tiimeissä ja oppilashuoltoryhmissä. Hankkeen tuloksena syntyi toimintamallikaavio sekä päivähoidon että peruskoulun käyttöön.

Niin päivähoidon kuin koulunkin toimintamalleissa korostuu tiivis yhteistyö vanhempien ja lapsen kanssa koko prosessin ajan. Keskustelutilaisuuksissa todettiin, että peruspalvelut voivat yhdessä perheen kanssa löytää ratkaisuja etenkin lasten käyttäytymisen ja arjen ongelmiin. Niin päivähoidon kuin koulunkin henkilöstö ovat lapsuuden ja lasten arjen asiantuntijoita. Koulussa ehkäisevän lastensuojelun keskeisiä toimijoita ovat opettajien ohella koulukuraattori, -psykologi ja terveydenhoitaja. Päivähoidossa hoitohenkilökunta toteuttaa ensisijaisesti itse ehkäisevää lastensuojelutyötä neuvolapsykologia ja erityislastentarhanopettajaa konsultoiden. Etenkin koulussa keskeiseksi ehkäisevän lastensuojelun osa-alueeksi nähtiin kiusaamiseen puuttuminen.

Niin päivähoidossa kuin koulussakin koettiin, että vanhempien ongelmiin, kuten masennukseen tai päihdeongelmaan, on vaikea puuttua ehkäisevän lastensuojelun keinoin. Koulun henkilöstö koki ongelmalliseksi myös puuttumisen nuorten vapaa-ajan käyttäytymisen ongelmiin, kuten päihteiden käyttöön. Todettiin, että peruspalveluiden tärkeä tehtävä on kertoa vanhemmille muutoksista lapsen käyttäytymisessä ja tarvittaessa ohjata perhettä muiden palveluiden piiriin tai tehdä lastensuojeluilmoitus. Peruspalveluiden kanssa sovittiin, että hankkeen osana peruspalveluille jaetaan lista palveluista, joihin perheitä voi ohjata erilaisiin huolenaiheisiin liittyen.

Niin päivähoito, peruskoulu kuin lastensuojelukin kokivat keskustelutilai-

suudet hyödyllisiksi myös yhteistyön tiivistymisen ja tutustumisen kannalta. Syksyn oppilashuoltoryhmissä ja varhaisentuen tiimeissä todettiin, että vastaavia tilaisuuksia on hyvä järjestää säännöllisin väliajoin edelleenkin. Päätettiin myös, että kuluvan lukuvuoden aikana vastaava tilaisuus järjestetään myös neuvolan/terveysaseman ja lastensuojelun kesken. Tulevaisuudessa ehkäisevän lastensuojelun toimintamalleista tulisi sopia myös aikuissosiaalityön ja seurakunnan kanssa.

Alkuvaiheen tuen malli jälkihuollossa – suunnitelmallisesti itsenäistymiseen

Lauri Heino

Porin perusturvakeskus, lastensuojelutoimisto, sijaishuolto

Työpaikkaohjaaja: perhetyöntekijä Raija Ylönen

Kehittämistyössä mallinnetaan työskentelyä huostaanotetun nuoren siirtymässä sijaishuollosta jälkihuoltoon hänen täytettyään 18 vuotta. Nivelvaihe huostassapidon päättymisen ja itsenäistymisen välillä on jäänyt usein vähälle huomiolle, ja on ollut vaarana, että sijoituksen aikana tehdyn työn tulokset pyyhkiytyvät pois nuoren aloittaessa itsenäisen elämän omassa asunnossaan.

Jälkihuolto on asetettu Porin kaupungin lastensuojelun sijaishuollossa vuoden 2013 kärkiteemaksi. Työyhteisössä järjestetyissä kehittämisiltapäivissä on työstyetty jälkihuoltoon liittyviä teemoja koko vuoden ajan ja työyhteisö on voinut ottaa kantaa nyt käsillä olevaan jälkihuollon tuen malliin ja ohjeistaa sitä.

Mallin idea on yksinkertaisuudessaan se, että nuoren kanssa sovitaan neljä tapaamista, joista ensimmäinen on ennen täysi-ikäistymistä ja kolme seuraavaa nuoren jo täytettyä 18 vuotta. Työskentelymalli on tiivis, sillä neljäs tapaaminen pidetään nuoren ollessa puoli vuotta yli täysi-ikäisyyden. Joka tapaamisessa on oma teemansa, ja käynnit on jaettu sosiaalityöntekijän ja sosiaalihojajaan kesken. Sosiaalihojaja on mukana kaikissa tapaamisissa, mutta sosiaalityöntekijä vain ensimmäisessä ja viimeisessä. Tarvittaessa sosiaalityöntekijä on mukana muillakin tapaamiskerroilla.

Alkuvaiheen tuen mallia on ryhdytty pilotoimaan syksyllä 2013, mutta vielä on liian aikaista sanoa mallin vaikuttavuudesta. Tarkoituksena on, että malli juurtuu osaksi sijaishuollon työkäytäntöjä ja kaikki täysi-ikäistyvät nuoret käyvät läpi saman mallin.

Mallia kehitettäessä on oltu tietoisia lastensuojeluasiakkuuksien yksilöllisistä piirteistä, mikä aiheuttaa sen, ettei malli kaikkien kohdalla toteudu suunnitellusti. Jälkihuollon nuorten tilanteet, kyvyt ja motivaatio vaihtelevat suuresti, eivätkä kaikki nuoret yksinkertaisesti halua jälkihuoltoa. Tämä on hyvä pitää mielessä, mutta se ei saa estää mallin soveltamista kaikkiin nuoriin.

Mallilla on kahtalainen vaikutus: se tekee jälkihuoltoon siirtymisen suunnitelmallisemmaksi nuorelle, ja sosiaalityön ja sosiaalihojauksen työntekijän näkökulmasta se selkiyttää nuoren kanssa tehtävää työtä.

Lastensuojelun sosiaalityö Vehmaan kunnassa

Raija Ketonen

Vehmaan kunta, sosiaalitoimi

Työpaikkaohjaajat: kunnanjohtaja (Vehmaa) Anna-Liisa Meskus ja peruspalvelujohtaja Marika Polso (Taivassalo)

Kehittämistehtäväni tavoitteena on selvittää ja perustella kunnan yleisjohtol-
le ja luottamushenkilöille pätevän sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän
tarve pienen kunnan sosiaalitoimessa. Vaikka pienessä, vajaan 2 400 asukkaan
kunnassa lastensuojelun tarve ja asiakkaiden lukumäärä vaihtelee, tarvitaan pä-
tevän sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän työpanosta lastensuojelulain vel-
voitteiden täyttämiseksi.

Kehittämistehtävän alussa on kuvaus lastensuojelun kokonaisuudesta, jon-
ka perustan muodostaa kunnan alueella tehtävä työ hyvinvoinnin edistämiseksi
ja ongelmien ehkäisemiseksi. Tätä työtä tukee kunnan peruspalveluiden avulla
toteutettava ehkäisevä lastensuojelu. Varsinainen lapsi- ja perhekohtainen las-
tensuojelu on sosiaalitoimen vastuulla.

Aluksi selvitetään lastensuojelulain asettamia velvoitteita kunnille ja kuva-
taan sosiaalityöntekijän lakisääteisiä tehtäviä. Tämän jälkeen kuvataan lasten-
suojelun tilaa Vehmaalla tilastotietojen mukaan. Lastensuojelun kustannuksina
verrataan yleisellä tasolla kunnan työntekijöiden henkilöstökuluja yksityisiltä
palveluntuottajilta ostettavaan palveluihin. Lisäksi kuvataan tehtyjä selvityksiä
sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden nykyisistä ja kohtuullisista asia-
kasmääristä. Tämän jälkeen esitellään kahden samankokoisen kunnan sosiaali-
toimen henkilöstörakenteet ja verrataan niiden asiakasmääriä Vehmaan kunnan
asiaksmääriin.

Lain tuntemisen ja menettelytapojen tietämisen lisäksi lastensuojelun sosi-
aalityössä tarvitaan taitoa kohdata vaikeitakin asioita. Lastensuojelun sosiaali-
työssä tärkeintä on asiakkaan kohtaaminen ja kuuleminen sekä hallinnon peri-
aatteiden että sosiaalialan ammattilaisen eettisten ohjeiden mukaisesti.

Kehittämishankkeen aikana olen saanut kertoa kunnan luottamushenkilöil-
le useaan kertaan lastensuojelulain velvoitteista, lastensuojelun tilastoluvuista
ja kustannuksista sosiaalilautakunnan, kunnanhallituksen ja -valtuuston ko-
kouksissa. Joulukuussa seuraavan vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä
myös hyväksyttiin sekä sosiaalityöntekijän että perhetyöntekijän palkkausmää-
rärahojen lisäys tulevalle vuodelle. Lopputuloksena voin todeta, että luottamus-
henkilöt ovat olleet kiinnostuneita lastensuojelusta ja sen moninaisuudesta.

Lapsen äänen kuuluminen ja osallisuus lastenkodissa

Anne Korhonen

Turun kaupunki, ulkopuoliset sijoitukset

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Arja Ahonen

Kehittämishankkeeni tavoite oli selvittää, miten lastenkotiin sijoitetun lapsen ääni kuuluu hänen asioistaan vastaavalle sosiaalityöntekijälle ja muulle henkilökunnalle, miten hän mielestään pystyy vaikuttamaan omien asioidensa hoitoon ja mitä hän odottaa vastuusosiaalityöntekijältään tapaamisissa. Kehittämishankkeen taustalla oli lastenkodeissa puhuttanut kysymys lasten riittävästä osallisuudesta lasten omissa asioissa ja työpaikallani Ulkopuolisissa sijoituksissa ilmennyt huoli riittämättömästi toteutuneista lastensuojelulain edellyttämistä asiakaslapsen ja vastuusosiaalityöntekijän kahdenkeskisistä tapaamisista.

Kehittämishanke on toteutettu haastattelemalla lapsia kahden turkulaisen lastenkodin osastoilla. Haastattelut on toteutettu ryhmähaastatteluna tai pyytämällä lapsia itsekseen vastaamaan muutamaa aiheeseen liittyvään kysymykseen. Yhtä lasta haastattelin itse hänen toivomuksensa mukaisesti. Osallistuminen haastatteluihin oli luonnollisesti vapaaehtoista, mutta se oli siitä huolimatta aktiivista.

Kehittämishankkeen tuloksena selvisi, että lapset halusivat mieluiten itse määritellä, milloin tapaisivat sosiaalityöntekijää. Haastatellut lapset vaikuttivat myös tyytyväisiltä aikaisemmin järjestettyjen tapaamisten määrään. Haastatteluista käy ilmi, että suurin osa lapsista koki, että heidän mielipiteitään kuunneltiin ja että ne mahdollisuuksien mukaan myös otettiin huomioon. Osa oli kuitenkin sitä mieltä, ettei heidän mielipiteitään ole tarpeeksi kysytty tärkeissä asioissa. Kysymys huolten kertomisesta aikuisille jakoi mielipiteitä. Enemmistön mielestä huolista on helpointa kertoa tutulle aikuiselle, yleensä siis omahoitajalle. Osa ei vastannut kysymykseen, ja yksi lapsista totesi, etteivät aikuiset voi mitenkään auttaa. Esille tuli myös lasten harmi siitä, että lähes kaikki heidän kertomansa asiat raportoitiin toisille lastenkodin aikuisille.

Kehittämishankkeen merkitys työpaikalleni ja itselleni on, että nyt on selvitetty lasten omia toiveita ja ajatuksia tapaamisten ja osallisuuden suhteen, mikä toimii pohjana tulevaisuuden työskentelylle. Tavoite on lisätä lasten osallisuutta ja kokemusta siitä, että heidän mielipiteillään on merkitystä. Kehittämishankkeen myötä olen perehtynyt asiaan liittyvään kirjallisuuteen ja saanut lisää tietoa aiheesta jatkotyöskentelyn pohjaksi. Työntekijät Ulkopuolisissa sijoituksissa voivat tutustua hankkeeseen ja pohtia sitä oman työnsä kannalta.

Maahanmuuttajaperheet lastensuojelun avohuollon asiakkaina Turussa – toimivat työkäytännöt sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta

Käkelä Tiina

Turun kaupunki, Pohjoinen sosiaalitoimisto

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Marja Sarmasto

Kehittämishankkeeni tavoite on selvittää toimivia työkäytäntöjä maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävässä lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä Turussa. Toimivat työkäytännöt tuon esille sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Maahanmuuttajien lukumäärä on kasvanut Suomessa viime vuosikymmeninä, ja yhteiskunnan monikulttuuristuminen nopeutuu entisestään. Kehittämishankkeen tarve perustui omaan kokemukseeni siitä, että maahanmuuttajien määrä lastensuojelussa on lisääntynyt ja lastensuojelutyö maahanmuuttajaperheiden kanssa eroaa työskentelystä valtaväestön kanssa ja vaatii sosiaalityöntekijältä erilaisten asioiden ja näkökulmien huomioimista. Maahanmuuttajien kanssa tehtävästä lastensuojelutyöstä on vain vähän tutkittua tietoa, ja koulutustarjonta tältä alalta on ollut niukkaa.

Haastattelin kehittämishankettani varten viittä sosiaalityöntekijää, joilla tiesin olevan runsaasti kokemusta lastensuojelutyöstä maahanmuuttajaperheiden kanssa. Haastattelut toteutin teemahaastatteluna. Kehittämishankkeeni tavoitteena oli kokemustiedon esille nostaminen ja näkyväksi tekeminen. Aiheen pohjustukseksi kerron työssäni maahanmuuttajista ja heidän sopeutumisestaan, lastensuojelun avohuollosta sekä lastensuojelussa työskentelevien ammattilaisten tulkinnoista monikulttuurisesta sosiaalityöstä tutkimustiedon valossa.

Kehittämishankkeessa nousi vahvasti esille ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön tärkeys; tiedottamista tarvitaan enemmän, jotta maahanmuuttajat tietäisivät, miten suomalaisessa yhteiskunnassa toimitaan suomalaisen lainsäädännön mukaisesti. Maahanmuuttaja-asiakkaitten kohtaaminen vaatii sosiaalityöntekijältä huomattavasti enemmän aikaa kuin kantaväestön asiakkaiden tapaaminen. Aikaa menee perusasioiden selvittämiseen ja keskustelujen kääntämiseen tulkin avulla. Avainasemassa koettiin olevan asiakkaitten kunnioittaminen, avoin keskustelu ja luottamuksellinen suhde, jolloin molemminpuolista rohkeutta ja erilaisten ihmisten kulttuurien tuntemusta pidettiin työn perustana. Luottamuksellinen suhde tulee yleensä ajan myötä, kun tutustutaan ja ollaan kiinnostuneita maahanmuuttajien taustoista. Sosiaalityöntekijät olivat sitä mieltä, että lastensuojelutyö maahanmuuttajien kanssa vaatii ennen kaikkea joustavuutta sosiaalityöntekijältä ja avohuollon palveluilta.

Maahanmuuttaja-asiakkaitten kanssa tehtävää lastensuojelutyötä vaikeuttavat usein perheiden pienet verkostot ja toisaalta kunniaakysymykset suvun ja yhteisön silmissä. Sosiaalityöntekijät korostivat erilaisuuden huomioimista

unohtamatta kuitenkaan tasa-arvoa ja tasavertaisuutta. Työssä maahanmuuttajien kanssa tulee muistaa, että kulttuuritaustastaan riippumatta asiakkaat ovat yksilöitä. Toimivina tukimuotoina nähtiin erilaiset vertaisryhmät esimerkiksi kotiäitien vertaisryhmät sekä lasten ja nuorten tukeminen harrastuksissa. Harrastukset tuntuvat olevan avainasemassa siinä, että lapset ja nuoret pääsevät kiinni suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kehittämishankkeen mukaan sosiaalityöntekijät kaipaavat uusia työmuotoja maahanmuuttajien kanssa tehtävään lastensuojelutyöhön. Esille nousi vahvasti maahanmuuttajien omien yhteisöjen hyödyntämisen mahdollisuus ja samaa kulttuuritaustaa edustavien ohjaajien käyttö. Lisäkoulutusta sosiaalityöntekijät kaipaavat eri kulttuurien tapakäytännöistä, maahanmuuttajien kohtaamiseen liittyvistä asioista sekä kulttuurien välisestä herkkyydestä.

Toivon, että olen kehittämishankkeeni avulla löytänyt tietoja ja taitoja, joita voin ottaa omaan ja työpaikkani käyttöön. Kehittämishankkeesta voi olla hyötyä sosiaalityöntekijälle maahanmuuttaja-asiakkaiden elämänkentän tuntemuksen laajentamisessa. Kehittämishankkeessa esille tulleet konkreettiset esimerkit voivat antaa suuntaa ja tukea maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelevälle sosiaalityöntekijälle.

Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen lastensuojelun ja psykososiaalisten palvelujen välillä

Jaana Laukkanen

Perusturvakuntayhtymä Akseli

Työpaikkaohjaaja: sosiaalityön päällikkö Pirjo Junnila

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on ollut lastensuojelun työntekijöiden, koulukuraattorien ja koulupsykologien välisen moniammatillisen yhteistyön tehostaminen Perusturvakuntayhtymä Akseliin kuuluvien perheiden sosiaali- ja psykososiaalisissa palveluissa. Perusturvakuntayhtymä Akseliin ovat liittyneet vuoden 2013 alussa Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sosiaalipalvelut aiemmin samaan yhtymään koottujen terveystalveluiden rinnalle. Kehittämistyön taustalla on ollut tarve kehittää entistä tehokkaampia yhteistyömuotoja asiakkaiden tukemiseksi, koska resurssit ovat nykyisillä asiakasmäärillä niukat.

Hankkeessa yhteistyötä lähdettiin kehittämään lastensuojelun työntekijöiden, koulukuraattorien ja koulupsykologien yhteisillä tapaamisilla, joissa työntekijät tutustuivat toisiinsa, selvittivät eri ammattiryhmien näkemyksiä palveluiden ja tuen tarpeista toiminta-alueella sekä pohtivat mahdollisia yhteistyön muotoja. Tapaamisten aikana todettiin ennaltaehkäisevällä työllä olevan entistä suurempi merkitys lasten ja perheiden hyvinvointipalveluissa lastensuojelun ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon ollessa ylikuormittuneita ja kyvyttömiä vastaamaan riittävästi perheiden avuntarpeisiin. Vaikuttavien tukimuotojen löytäminen koettiin tärkeäksi, jotta päällekkäistä asiakastyötä voidaan vähentää. Yhteistyön tavoitteeksi nimettiin eri ammattiryhmien edustajien asiantuntijuuden hyödyntäminen. Keskeisimmäksi tavoitteeksi moniammatilliselle yhteistyölle asetettiin varhainen puuttuminen käyttämällä matalan kynnyksen työmuotoja ja nopeita interventioita sekä päällekkäisen työn poistaminen. Asiakkaiden niin sanottua luukuttamista haluttiin vähentää, ja olemassa olevaa asiakastietoa haluttiin hyödyntää entistä paremmin. Tulevan työn haluttiin näyttävätyvän läpinäkyvänä ja avoimena.

Yhteistyön kehittämisen haasteina nähtiin ajan puute, uusien työtapojen sisäänajamisen vaikeus, vanhoihin työtapoihin turvautuminen ja työntekijöiden vaihtuvuus. Organisaatiomuutosten koettiin luovan epävarmuutta työn tekemiseen ja epäselvyyttä toimintalinjoihin. Toisten ammattiryhmien työnkuvien epäselvyyden koettiin myös aiheuttavan haasteita yhteistyölle. Moniammatillisen yhteistyön muodoiksi esitettiin verkostopalaverit, konsultaatiotuki, moniammatillinen arviointitiimi, vertaisryhmät, moniammatilliset työparit ja kotikäyntien lisääminen yhteistyössä muiden ammattiryhmien kanssa. Kehittämishanke on ollut ensimmäinen askel vaikuttavamman moniammatillisen yhteistyön suuntaan, ja sen aikana on alettu toteuttaa työntekijöiden keskinäisen

tutustumisen lisäksi uusia yhteistyömuotoja. Työntekijät ovat motivoituneita työskentelemään samojen asiakastyön tavoitteiden eteen saavuttaakseen asiakaslähtöiset, tulokselliset ja varhaiseen puuttumiseen tähtäävät lapsiperheiden palvelut.

Salon kaupungin lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toiminnan kehittäminen

Johanna Lehtola

Salon kaupunki, lastensuojelu

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Halmetkangas

Kehittämistehtävässä on muodostettu uusi asiakasta osallistava toimintamalli Salon kaupungin lastensuojelun moniammatilliselle asiantuntijaryhmälle. Asiantuntijaryhmä on toiminut Salossa vuodesta 2008 samalla toimintamallilla, jossa sosiaalityöntekijä on vastannut asiakastapauksen esittelystä ryhmälle ja ryhmä on laatinut lausunnon asiakasasiassa tuon esittelyn perusteella. Tapaukset on tuotu ryhmään asiakkaan suostumuksella ja lausunto on toimitettu asiakkaalle.

Uuden toimintatavan mukaan sosiaalityöntekijän laatima esitietolomake menee ennen ryhmän kokoontumista tiedoksi asiakkaalle, joka voi halutessaan kirjoittaa ryhmälle oman kantansa asiaan tai osallistua ryhmän kokoontumiseen. Toimintamallin muutoksella on pyritty asiakkaan osallisuuden lisäämiseen ja asiakkaan äänen esiin tuomiseen ryhmän toiminnassa. Toiminnan kehittämiseen on liittynyt esitietolomakkeen uusiminen sekä kirjallisten ohjeiden laatiminen sekä asiakkaalle että sosiaalityöntekijälle.

Uusi toimintamalli on otettu käyttöön vuoden 2013 aikana, ja se on saanut hyvää palautetta. Ryhmän jäsenille asiakkaan näkökulma käsiteltävään asiaan on avautunut entistä paremmin, ja se on voitu ottaa huomioon suosituksia annettaessa. Myös sosiaalityöntekijät ovat suhtautuneet asiaan myönteisesti. Jotkut asiakkaat eivät ole halunneet kirjoittaa omaa vastinetta asiaan, mutta siihen tarjotaan kaikille mahdollisuus jatkossa.

Kehittämishankkeen tuoman uudistuksen myötä lastensuojelun moniammatillisen työryhmän toiminta on asiakaslähtöisempää ja läpinäkyvämpää kuin aiemmin.

Avohuollon ostopalvelut kotiin

Turun Pohjoisen sosiaalitoimiston Perhehoitoa kotiin -kokeilu vuonna 2012

Jenny Lempiäinen & Miia Nääppä

Turun kaupunki, Pohjoinen sosiaalitoimisto

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Marja Sarmasto

Kehittämishankkeessamme olemme tuottaneet tietoa Turun kaupungin hyvinvointitoimialan Pohjoisessa sosiaalitoimistossa vuonna 2012 tehdystä Perhehoitoa kotiin -kokeilusta. Tästä kokeilusta ei ole tehty aiemmin kattavaa selvitystä, joten tämä kehittämissanke hyödyttää työpaikkaamme. Olemme laatineet yhteenvedon kokeilusta ja arvioineet kotiin ostettujen palveluiden vaikuttavuutta sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta. Olemme myös arvioineet, onko kotiin ostettaville palveluille tarvetta lastensuojelun avohuollon työssä, ja mihin tämä tukimuoto sijoittuu avohuollon tukitoimien kentällä. Olemme kehittämissankeessamme selvittäneet, minkälaisia perheitä Perhehoitoa kotiin -kokeiluun valikoitui mukaan. Olemme haastatelleet Perhehoitoa kotiin -kokeilussa mukana olleita sosiaalityöntekijöitä tuodaksemme esille sosiaalityöntekijöiden kokemuksia kokeilusta, muun muassa siitä, miksi juuri nämä perheet valikoituivat mukaan, miksi jokin työ keskeytyi mutta toista jatkettiin ja mitä tapahtui työskentelyn päätyttyä. Kehittämissankeemme aineistoa varten saimme käyttöömmme myös tehdyt päätökset palveluista, joissa on tarkempaa tietoa perheiden tilanteista, ongelmista ja siitä, minkälaista palvelua ja mihin tarkoitukseen palvelua on ostettu.

Perhehoitoa kotiin -kokeilun päätöksiä tehtiin 30 kappaletta, ja ne koskivat Pohjoisen sosiaalitoimiston lastensuojelun avohuollon 27 asiakaslasta. Päätökset koskivat 17 asiakasperhettä. Palvelua ostettiin viideltä yksityiseltä palveluntarjoajalta: Askelmerkiltä (5 kpl), Lausteen perhekuntoutuskeskukselta (4 kpl), Merikratokselta (4 kpl), Care Componentilta (2 kpl) ja Tasalan perhepalveluista (2 kpl). Yksityisille palveluntarjoajille lähetetyissä tarjouksissa pyydettiin joko kotiin vietävää perhekuntoutusta, intensiivistä perhetyötä, vanhemmuuden arviota, tukihenkilötyötä, arviointia perheen tarvitsemasta tuesta tai useaa edellä mainittua palvelua. Päätökset palveluista tehtiin ensin kolmen kuukauden ajalle. Viiden perheen kohdalla tehtiin jatkopäätös palvelusta. Yksi palvelu keskeytyi. Kokeilussa mukana olleiden lasten iät vaihtelivat alle yksivuotiaista viisitoistavuotiaisiin.

Kehittämissankeessamme selvisi, että Perhehoitoa kotiin -kokeilussa mukana olleiden perheiden haasteina olivat vanhemman mielenterveysongelmat, vanhemman uupuminen, vanhemman fyysiset sairaudet, vanhemman päihitteidenkäyttö, vanhempien parisuhdeongelmat, perheväkivalta, perheristiriidat, perheen vuorovaikutuksessa ilmenevät ongelmat sekä vanhempien kasvatus-

ja arjenhallintaongelmat. Perheiden haasteina olivat myös lasten käytöshäiriöt, lasten mielenterveysongelmat, lasten fyysiset sairaudet, koulunkäyntiongelmat ja nuorten päihteidenkäyttö.

Monissa perheissä kotiin tehtävä työskentely painottui arviointiin, perheen tilanteen laajempaan kartoittamiseen ja perhetyöhön. Kehittämishankkeesamme tulimme siihen tulokseen, että kotiin ostettavan palvelun keston olisi monen perheen kohdalla pitänyt olla pidempi. Tärkeää on avun tarjoaminen varhaisessa vaiheessa ja pidempiaikaisen työskentelyn mahdollisuus. Kehittämishankkeessa haastatellut sosiaalityöntekijät pitivät tärkeänä yksityisten palveluntarjoajien moniammatillisuutta. Tärkeää heidän mielestään oli myös yksityisten palveluntarjoajien hyvät resurssit työntekoon, muun muassa perheisiin käytettävä aika, työskentelymahdollisuus virka-ajan ulkopuolella, joustavuus ja työn räätälöinti juuri kyseiselle perheelle sopivaksi. Sosiaalityöntekijät nostivat esiin myönteisenä asiana yksityisten palveluntarjoajien kohdalla hyvän asiakaspalvelun ja yhteistyön sujuvuuden. Sosiaalityöntekijöiden mukaan yksityisten palveluntarjoajien työskentely tuotti perheiden tilanteista paljon tietoa ja yksityisten palveluntarjoajien kirjallinen raportointi oli laadukasta.

Mielestämme yksityisiltä palveluntarjoajilta ostetuille palveluille on tarvetta, ja on hyvä, että tarjolla on monenlaisia ja keskenään erilaisten perheiden tarpeisiin vastaavia palveluita. Tärkeää kuitenkin on, etteivät kaupungin omat palvelut heikkene ja että myös niitä kehitetään. Yksityisiltä palveluntarjoajilta ostettavat palvelut ovat hyvä lisä ja täydennys avohuollon tukitoimien kentällä. Kaupungin omien palveluiden ja yksityisten palveluntarjoajien välille ei myöskään saa luoda vastakkainasettelua. Mielestämme yksi hyvä työskentelytapa voi olla esimerkiksi kaupungin oman perhetyön ja yksityisen palveluntarjoajan yhteistyö.

Lastenvalvoja ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä eroperhettä kohtaamassa

Eija Littunen

Loimaan kaupungin sosiaali- ja terveystalvelukeskus

Työpaikkaohjaaja: sosiaalityön johtaja Katri Viippo

Kehittämistyön lähtökohtana on tehtävänkuvani, joka sisältää sekä lastenvalvojan ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävät. Työssäni on tullut vastaan tilanteita, joissa vanhemmat riitelevät vuosikautia lasten asumiseen ja tapaamiseen liittyvistä asioista ilman, että oikeuden päätös tai lastenvalvojan vahvistama sopimus lopettaa kroonistunutta riitaa.

Kehittämishankkeen tavoitteena on selvittää, millä käytännön toimilla voitaisiin entistä paremmin auttaa lastensuojelun ja lastenvalvojan työssä erokriisin keskellä eläviä lapsiasiakkaita. Tähän tarvitaan mielestäni parempaa ymmärrystä eron merkityksestä niin lapsille kuin vanhemmille.

Kehittämistehtävän toteutin tutustumalla aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä haastattelemalla omassa työyhteisössäni sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia sekä perheneuvolan sosiaalityöntekijää. Sekä haastateltavien mielestä että kirjallisuudessa kuvattuna eroauttaminen on niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti hajanaista ja pirstaloitunutta.

Lastensuojelun rooli eroauttamisessa näyttäytyy niin kansalaisille kuin lasten ja perheiden hyvinvoinnin kysymysten kanssa työskenteleville ristiriitaisena ja sekavana. On vaikeaa erottaa lastensuojelun toimivalta lapsen tahdonvastaaisessa kodin ulkopuolelle sijoituksessa, lastenvalvojan toimivalta vanhempien tekemien sopimusten vahvistamisessa ja käräjäoikeuden toimivalta päättää lapsen huoltajuudesta ja asumisesta huoltoriidoissa.

Esitän toimintamallia tiiviimmästä työskentelystä eroperheen kanssa. Työskentelymallissa lastenvalvoja ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja työparina tapaavat kumpaakin vanhempaa erikseen lasten kanssa ja isompia lapsia erikseen sekä antavat näistä tapaamisista palautetta tapaamisso-
pimuksen neuvottelupohjaksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lastenvalvoja tekee perheen lapsista ilmoituksen lastensuojelutarpeen selvittämiseksi, koska organisaatiossamme ei ole sosiaalityöntekijää, jolle ennalta ehkäisevä lastensuojelu kuuluu.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten lastensuojelun kuluina perittävät korvaukset ja perinnän selkeyttäminen Salon lastensuojelussa

Sanna Paju

Salon kaupunki, lastensuojelu

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Halmekangas

Lastensuojelusta aiheutuu kunnille merkittäviä kustannuksia, joista sijaishuollon kustannukset ovat suurin menoerä. Lastensuojelulaki (417/2007), asiakasmaksulaki (734/1992) ja asiakasmaksuasetus (912/1992) asettavat lastensuojelun asiakasmaksuille rajat. Asiakasmaksulain 7 §:n mukaan lastensuojelulain nojalla avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona lapselle annetusta perhehoidosta, laitoshoidosta tai asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi voidaan periä korvaus nuoren tuloista, korvauksista ja saamisista sekä periä elatusvelvolliselle vahvistettu elatusapu tai elatusavun perimisen sijaan vahvistaa lapsen vanhemmille erillinen lastensuojelun asiakasmaksu.

Salon kaupungissa lastensuojelusta perittävät korvaukset on otettu käyttöön vuoden 2011 alussa. Perintäkäytäntöä on toteutettu nyt kolme vuotta, mutta prosessissa on edelleen monenlaisia puutteita ja ongelmia, jotka hankaloittavat eri toimijoiden yhteistyötä ja prosessin saumatonta etenemistä. Voidaan myös katsoa, että toimimaton maksukäytäntö asettaa sijaishuollossa olevat lapset toisiinsa nähden eriarvoiseen asemaan. Vaikka muun muassa lapsilisät peritään kaikkien sijaishuollossa olevien lapsien osalta, kaikille lapsille ei ole vahvistettu elatussopimusta tai vaihtoehtoisesti vanhemmille ei ole tehty asiakasmaksupäätöstä.

Kehittämishankkeessani pääpaino on sijaishuollossa olevien lasten vanhempien elatussopimusten laatimiseen ja vahvistamiseen liittyvän työskentelyprosessin kehittämisessä. Tavoitteenani on, että kehittämishankkeeni aikana tehdyt muutokset perintäkäytännöissä nopeuttavat prosessien etenemistä ja helpottavat kaikkien prosessiin osallistuvien työtä. Tavoitteenani on myös osaltani tukea sijaishuollossa olevien lasten tasa-arvoisempaa kohtelua, kun lapsilta perittävien tulojen, korvausten ja saamisten lisäksi kaikkien sijoitettujen lasten vanhemmille pyritään tekemään elatussopimus välittömästi lapsen siirryttyä sijaishuoltoon tai, jos vanhemmat eivät ole valmiita solmimaan sopimusta, tekemään viipymättä asiakasmaksupäätös. Lastensuojelussa sijaishuollon kustannukset kuormittavat kuntia muita tukipalveluja enemmän. Näen, että vanhempien osallistaminen sijaishuollosta aiheutuvien kustannusten kattamiseen oman maksukykyensä mukaan, on kuntien nykyisessä taloudellisessa tilanteessa erittäin tärkeää.

Kehittämishanke on tehty yhteistyössä Salon lastensuojelun, lastenvalvojen, kaupungin yleisten edunvalvojen, Salon Kelan sekä Salon käräjäoikeuden kanssa.

Lapsen osallisuutta tukevan huostaanoton prosessimallin kehittäminen Salossa

Minna Rantalaiho

Salon kaupunki, perhe- ja sosiaalipalvelut, lastensuojelu

Työpaikkaohjaaja: johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Halmekangas

Kehittämishankkeessa on tarkasteltu lapsen huostaanoton asiakasprosessia Salon kaupungissa lapsen osallisuuden näkökulmasta. Tarkastelun pohjalta on luonnosteltu lapsen osallisuutta tukeva huostaanoton prosessimalli.

Salossa lastensuojelun asiakasprosessi on jaettu alkuarvioinnin, avohuollon ja sijais- ja jälkihuollon vaiheisiin, joita tukemaan on muodostettu kolme tiimiä. Huostaanoton yhteydessä lapsen lastensuojelun asiakkuus siirtyy avohuollon sosiaalityöntekijän vastuulta sijais- ja jälkihuollon sosiaalityöntekijän vastuulle. Lapsen osallisuuden näkökulmasta vastuutyöntekijän vaihtuminen huostaanoton yhteydessä on haaste, jota Salossa on kasvattanut avo- ja sijaishuollon välisen nivelvaihteyöskentelyn jäsentymättömyys.

Kehittämishankkeessa tehtiin laadullinen selvitystyö, jota varten haastateltiin Salon kaupungin lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä (N=14). Haastatteluilla selvitettiin avo- ja sijaishuollon nivelvaiheen ongelmakohtia ja pyrittiin löytämään lapsen osallisuuden näkökulmasta hyvin toimivan nivelvaiheen mallin elementtejä. Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan lapsen osallisuudesta ja sen toteutumisesta lastensuojelussa yleensä ja erityisesti huostaanoton yhteydessä. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin avo- ja sijaishuollon välisen nivelvaihteyöskentelyn haasteista ja heitä pyydettiin ideoimaan lapsen osallisuuden näkökulmasta hyvän huostaanotto prosessin vaiheita ja vastuunjakoa. Haastatteluaineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmää soveltaen.

Osallisuus nähtiin lapsen keskiössä pitämisenä läpi asiakkuusprosessin. Lapsen luottamuksen saavuttamista pidettiin osallisuuden toteutumisen edellytyksenä. Tärkeää oli, että lapsi tuntee asiakkuutensa ja asiakasprosessinsa (mitä, miksi ja miten toimitaan) sekä vaikuttamisen mahdollisuutensa (mihin ja miten voin itse vaikuttaa). Tässä onnistumisen edellytyksenä nähtiin lapsen oikea-aikaiset ja riittävät lapsen erityisyyden tunnistavat kohtaamiset lastensuojelussa. Haastattelujen perusteella lapsen osallisuus ei toteudu Salon lastensuojelussa riittävän hyvin. Parhaiten sen arvioitiin toteutuvan alkuarvioinnissa, toiseksi parhaiten sijaishuollossa ja huonoiten avo- ja jälkihuollossa.

Nivelvaihteyöskentelyn ongelmakohtista kriittisenä nähtiin lasta koskevan tiedon siirtyminen. Todettiin, että tiedot siirtyvät nyt dokumentoinnin kautta, mihin liittyy useita ongelmia. Tiedon toivottiin siirtyvän enemmän kasvokkain lapsen ja tämän perheen kanssa. Huostaanotto prosessia läpileikkaavana kysymyksenä nostettiin esille huostaanoton työstäminen lapsen kanssa. Tässä nähtiin suuria puutteita. Nivelvaiheen haasteena pidettiin jatkuvuuden turvaa-

mista lapsen asian työstämisessä.

Yksittäisistä työvaiheista eniten erilaisia näkökulmia liitettiin lapsen kuulemiseen. Kuulemiset haluttiin muuttaa nykyistä lapsilähtöisemmiksi, missä avainasiana nähtiin kuulemistilaisuuden merkitysten huolellinen avaaminen lapselle ja lapsen mahdollisuus tutustua huostaanoton perusteluihin etukäteen. Yhtä mieltä oltiin siitä, että lapselle tulee tarjota aina henkilökohtainen kuuleminen. Teeman yhteydessä pohdittiin lapsen asiassa työskentelevien vastuita ja rooleja. Esille nousi joitain näkemyseroja vastuunjaossa sosiaalityöntekijän ja muiden työntekijöiden kesken.

Haastatteluja läpileikkaavaksi teemaksi nousi huostaanoton valmisteluvaihe. Ongelmana pidettiin valmisteluprosessin alkamista lähes poikkeuksetta kiireellisellä sijoituksella ja sitä seuraavaa prosessin nopeaa etenemistä. Avo- ja sijaishuollon välisen yhteistyön organisoimisen haasteena nähtiin tällöin laista tulevat aikarajat. Haastatteluissa toivottiin, että huostaanoton tarpeen arviointiin ja valmisteluprosessiin ryhdyttäisiin rohkeammin nykyistä varhaisemmassa vaiheessa, minkä koettiin johtavan lapsen osallisuuden näkökulmasta laadukkaampaan nivelvaihteyöskentelyyn. Sijaishuollon erityisosaamisen hyödyntäminen nähtiin tarpeellisena jo huostaanoton valmistelun alkuvaiheessa.

Kehittämishanke osoittaa avo- ja sijaishuollon väliseen nivelvaiheeseen tarvittavan selkeää mallia, johon on avattu huostaanottoprosessin etenemisen eri vaiheet. Haastatteluissa avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijän välisen työparityöskentelyn mallintaminen on kiireellisimminkin korjaamista vaativa asia. Lähes poikkeuksetta haastatteluissa ehdotettiin, että sijaishuollon sosiaalityöntekijän tulisi päästä prosessiin mukaan heti huostaanoton valmisteluun ryhdyttäessä. Vastaavasti avohuollon työntekijän mukanaolon jatkaminen prosessissa vähintään lapsen ensimmäiseen sijaishuollon asiakassuunnitelmaneuvoitteluun asti nähtiin tärkeänä. Nivelvaihteyöskentelyn tukemiseksi kaikki haastateltavat kannattivat avo- ja sijaishuollon tiimien välisen yhteistyön lisäämistä vakiinnuttamalla yhteinen kuukausittainen tiimipalaveri. Vakituisen nivelvaihteyöskentelyajan varaaminen avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijöiden viikkokalenteriin sai varovaisemman kannatuksen.

Yhteinen prosessimalli tukee työkäytäntöjen yhtenäistämistä ja lastensuojelun palvelujen tasapuolisuutta. Hallittu nivelvaihteyöskentely edistää lapsen osallisuutta erityisesti paremman tiedon siirtymisen ja asian työstämisen jatkuvuuden turvaamisen kautta. Yhteinen nivelvaiheen prosessimalli tukee yksittäistä työntekijää vaativassa työtilanteessa, kun asiakasasioita on kiireen takia priorisoitava.

Kehittämishankkeessa luonnosteltiin nelivaiheinen huostaanoton prosessimalli, jota on tarkoitus työstää vuoden 2014 aikana lastensuojelun avo- ja sijaishuollon yhteisessä työpajassa sekä lastensuojelun kehittämispäivässä. Valmis prosessimalli liitetään valmisteilla olevaan Salon kaupungin lastensuojelun toimintakäsikirjaan.

Kehittämishankeraporttien otsikot
**Lastensuojeluun erikoistava sosiaalityön
täydennyskoulutus 2013**

Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia

Auma-aho Päivi: Lastensuojelun tarvetta arvioimassa

Himanka Mika ja Poulsen Hanna: Yli 12-vuotiaiden sijoitettujen lasten ja nuorten osallisuus lastensuojelun asiakasprosessissa. Porvoon kaupungin avo- ja sijais- huoltoryhmän sosiaalityöntekijöiden ja sijoitettujen nuorten omia kokemuksia ja kehittämisehdotuksia

Honkala Paula: Koulunkäyntivaikeudet kodin, koulun ja lastensuojelun yhteisenä haasteena

Hänninen Salla ja Toivanen Eveliina: Baro-haastattelu työväliseen lastensuojelutarpeen selvityksessä

Kurola Pia ja Oguntuyi Oluwakemi: Espoon keskuksen lastensuojelun työntekijöiden tiedon tuottamisen kehittäminen

Lilja Annastiina: Perehdyttäminen peruspalvelukeskus Oiva:n lastensuojelun sosiaalityössä – materiaali ja käytännöt

Lyyra Krista: Perheväkivaltatyö Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksessä

Mauno Riikka: Suunnitelmallisen työn mallintaminen lastensuojelun avopalveluissa

Määttä Lea: Lastensuojelun avohuollon asiakkuuden päättäminen

Nyman Marjo: Sosiaalityö lastensuojelun avohuollon palveluna

Rimpiläinen Seija: Lastensuojelun avohuollon toimintamalli Karviaisessa

Talts Kaddi: Perehdytysuunnitelman käyttöönotto Perusturvakuntayhtymä Karviaisen lastensuojelussa

Tervanen Johanna: Laadukas lastensuojelutarpeen selvitys Perusturvakuntayhtymä Karviaisessa

Vanhanarkaus Hanna: Nuorten lastensuojelutarpeen selvitystyöskentelyn kehittäminen Nurmijärvellä

Viholainen Niina: Lastensuojeluasiakkuuksien profilointi ja palvelujen kehittäminen asiakas- ja tarvelähtöisesti. Näkökulmana koulua käymätön nuori tai lapsi

Kehittämishankeraporttien otsikot

Lastensuojelun sosiaalityön täydennyskoulutus – oppisopimustyyppinen koulutus 2011–2012

Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Teija Aaltonen: Avohuollosta sijaishuoltoon – asiakkuuden siirto huostaanoton seurauksena

Sisko Ala-Kurikka: Kurikan kaupungin lastensuojelun avohuollon kehittäminen – nykytila ja haasteet

Johanna Alatalo: Kolme taloa. Uuden työväliseen kokeilua Kokkolan lastensuojelun avohuollossa

Pauliina Henttinen: Hiljaista tietoa lastensuojelun neuvottelutaidoista

Terttu Järvi: Lastensuojelun monialaisen yhteistyön kehittäminen Lapualla

Anita Karnaranta: Kuuleeko lastensuojelu?

Maria Koskensalo: Lastensuojelun asiakaskertomuksen keskeiset teemat

Mirja Lamminmäki: Huoltosuuunnitelmasta asiakassuunnitelmaan

Minna Laurila-Paasonen: Tiivis tuki. Joustavan perusopetuksen ja lastensuojelun yhteistyöllä eteenpäin.

Erja Liikkanen: Lastensuojelun perhehoito näkyväksi Sastamalassa -alkukartoitus

Päivi Märijärvi: Dialogisuutta ja moniasiantuntijuutta. Tutkimusmatka hyvän kohtaamisen periaatteisiin lastensuojelutyön verkostoissa.

Satu Naskinen: Lapsen ääni dokumenteissa

Suvi Niemi: Lastensuojelutarpeen selvitystyön mallintaminen. Painopisteenä lapsen osallisuus ja työn suunnitelmallisuus

Satu Närvä: Huono-osaisuuden ketjuuntuminen

Johanna Peltorinne: Parityöskentely työyhteisön voimavarana sekä lapsen osallisuuden huomioiminen työparityössä – parityöskentely Tampereen kaupungin Läntisellä lapsiperheiden sosiaaliasemalla

Sari Pihlajamäki: Lastenvalvojan työ lastensuojelun rajapintatyössä – millaisissa tilanteissa on hyvä tehdä yhteistyötä lastensuojelun kanssa

Sirpa Savolainen: Kohti osallistavaa arviointia. Asiakaspalautteen kehittäminen vanhemmuuden tuki- ja arviointijaksolla (Ensi- ja turvakoti)

Sanna Tolppila: Puhetta päihteidenkäytöstä – esimerkkinä huostaanottoon liittyvät sosiaalityöntekijän yhteenvedot lapsen ja perheen tilanteesta

Mervi Viitahalmes: Lastensuojelun sosiaalityön ja nuorisotyön moniammatillinen yhteistyö nuorten päihteidenkäytön ennaltaehkäisemiseksi ja asenteisiin vaikuttamiseksi.

Lastensuojelun sosiaalityötä kehittämässä 2 esittelee lastensuojelun sosiaalityön toisessa täydennyskoulutuksessa tuotettuja kehittämishankkeita. Lastensuojelun sosiaalityön täydennyskoulutusta toteutetaan kolmen yliopiston (Helsingin, Tampereen ja Turun) yhteistyöverkostona. Toinen lastensuojeluun erikoistava sosiaalityön täydennyskoulutus alkoi Turussa tammikuussa 2013 ja päättyi helmikuussa 2014. Koulutus oli suunnattu korkeakoulutetuille, joilla on lastensuojelun sosiaalityön kelpoisuus. Koulutuksen toteutti Turun yliopiston Brahea-keskus opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Oppisopimuskoulutuksen idean mukaisesti tässä koulutuksessa pyrittiin kehittämään omaa työtä niin, että uuden tutkitun tiedon hyödyntäminen ja tieteellinen lähestymistapa yhdistyvät omassa työssä vaadittavaan asiantuntijuuteen ja käytännön osaamiseen.

Tärkeä osa koulutusta oli 10 opin-
topisteen laajuinen kehittämishan-
ke, jonka tavoitteena oli uudistaa ja
parantaa omaa arjen työtä. Jokai-
sella on ollut teoriaohjaajan lisäksi
työpaikkaohjaaja, joka on osaltaan
tukenut hankkeen työstämisessä
ja auttanut suuntaamaan hanketta
käytännön työtehtäviin. Kokonai-
suutena kehittämishankkeet ovat
avanneet uusia näkökulmia, luoneet
uutta tietoa ja kehittämissideoita.

Tähän julkaisuun on koottu osallis-
tujen kirjoittamat kehittämishan-
keiden tiivistelmät sekä työpaikka-
ohjaajien, koulutuksen tieteellisen
ohjaajan ja sosiaalityön professorin
havaintoja ja näkemyksiä koulu-
tuksen merkityksestä ja vaikutuk-
sista oman työalan kehittämiseen.
Julkaisun lopussa on myös lueteltu
otsikkotasolla sekä Helsingin että
Tampereen vastaavien koulutusten
valmiit kehittämishankkeet ja niiden
tekijät. Toiveena on, että kehittä-
mishankkeiden kuvaukset avaisivat
laajemminkin uusia näkökulmia
lastensuojelun sosiaalityön käytän-
töjen kehittämiseen.

